

Ärende: VN/8868/2019

Lausuntopyyntö: Uusimaa-PKS-Helsinki sote-erillisselvityksen loppuraportti

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Ottaako raportissa esitetty malli riittävässä määrin huomioon alueen erityispiirteet sosiaali- ja terveydenhuollossa?**

kyllä pääosin

- 2. Ottaako raportissa esitetty malli riittävässä määrin huomioon alueen erityispiirteet pelastustoimessa?**

kyllä pääosin

- 3. Mahdollistaako esitetty erilliskäytös malli pääsyn tarpeenmukaisten ja riittävien sote-palvelujen piiriin paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?**

kyllä

- 4. Mahdollistaako erilliskäytös yhteen sovitettujen asiakaskohtaisten perustason sote-palvelukokonaisuuksien toteutumisen alueella paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?**

kyllä

- 5. Mahdollistaako erilliskäytös erikoistason palvelujen toteutumisen alueella paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?**

kyllä pääosin

- 6. Mahdollistaako erilliskäytös perus- ja erikoistason sosiaali- ja terveystieteiden toiminnallisen integraation alueella?**

kyllä pääosin

- 7. Esityksen mukaisesti erikoissairaanhoidon järjestämisvastuu olisi yleisesti ja ensisijaisesti itsehallinnollisilla alueilla, HUSin järjestämisvastuu lakiin perustuvaa ja järjestämissopimuksella sovittavaa vastuuta. Onko raportissa kuvattu ratkaisu mielestänne sote-palvelujen järjestämisen näkökulmasta sekä**

hallinnollisesti ja HUSin omistajaohjauksen näkökulmasta toteuttamiskelpoinen ja turvaako se sote-palvelujen järjestämisen alueella?

kyllä pääosin

8. Turvaako erilliskorjaus sote-palvelujen järjestämiselle riittävän kantokykyiset alueet?

kyllä

9. Turvaako erilliskorjaus asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisen?

kyllä pääosin

10. Toteutuuko demokratia erilliskorjauksessa perustuslain edellyttämällä tavalla? (ks raportin luku 3) Jos ei, niin miten esityksen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia voitaisiin vahvistaa?

Tämä toteutuisi paremmin kuin yhden alueen mallissa. Tärkeää on, että kaikki kunnat ovat edustettuina luottamuselimissä tasapuolisesti ja että myös kielelliset näkökohdat otetaan huomioon.

Detta möjliggör bättre än om det skulle vara ett enda landskap. Viktigt att alla kommuner är representerade i förtroendeorganen på ett jämfördelat sätt och även så att de språkliga aspekterna tas i beaktande.

11. Toteutuuko palvelujen yhdenvertaisuus esitetyssä mallissa paremmin kuin yhden järjestäjän mallissa?

kyllä

12. Mahdollistaako erilliskorjaus kielellisten oikeuksien toteutumisen alueella paremmin kuin yhden järjestäjän mallissa?

kyllä pääosin

13. Millä toimenpiteillä ja missä palveluissa kielellisiä oikeuksia voitaisiin vahvistaa?

- Jokaisella kaksikielisellä itsehallintoalueella tulee olla lautakunta, jonka kautta kieliasioista päätetään.

Sillä on oltava voimavaroja ja käytännössä mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten ruotsinkieliset palveluketjut toimivat todellisuudessa.

Lautakunnan tulee voida vaikuttaa ainakin talousarvioon, toimintasuunnitelmaan sekä palvelujen järjestämiseen ja hankintoihin siten, että sen asema ei muodostu pelkästään symboliseksi.

Lautakunnan tulee edustaa kielivähemmistöä. Lautakunnan puheenjohtajalla tulee olla paikka itsehallintoalueen hallituksessa.

- Koska ruotsinkielisten osuus tietyillä itsehallintoalueilla on pieni, asukkailla on oltava oikeus käyttää toisen alueen palveluja siten, että ruotsinkielisten palvelujen saatavuus toteutuu.

(Asukkaiden mahdollisuutta käyttää aluerajat ylittäviä palveluja olisi myös syytä turvata laajemmin.)

- Kaksikielisyys tulee ottaa huomioon itsehallintoalueiden rahoituksessa.

- Itsehallintoalueilla tulee olla selkeä suunnitelma siitä, miten ruotsinkieliset palvelut toteutetaan ja miten tätä seurataan. Tämä velvollisuus tulee kirjata hallintosäätöön ja sisällyttää itsehallintoalueen strategiaan ja kieliohjelmaan. Kaupunginvaltuuston tulee vuosittain todeta toimintasuunnitelmassaan ja -kertomuksessaan, miten ruotsinkielinen palvelu toteutuu. Alueella tulee olla johtava virkamies, joka vastaa johtoryhmässä ruotsinkielisistä palveluista.

- Itsehallintoalueet tulee velvoittaa tekemään yhteistyötä nykyisten kuntayhtymien tavoin, mikä turvaa ruotsinkielisten palvelujen saatavuuden erityisryhmille.

-I varje tvåspråkigt självstyrande område bör det finnas en nämnd via vilken språkfrågor

fattas beslut om. Den ska ha resurser och praktiska möjligheter att påverka i hur de

svenskspråkiga servicekedjorna fungerar i verkligheten. Nämnden ska kunna påverka

åtminstone budgeten, verksamhetsplanen, ordnandet av servicen och upphandlingar så att dess status inte blir enbart symbolisk. Nämnden ska representera språkminoriteten. Ordförande för nämnden bör ha en plats i självstyrande områdets styrelse.

- Eftersom andelen svenskspråkiga i vissa självstyrande områden är liten måste invånarna ha rätt att använda ett annat områdes tjänster så att tillgången till svenskspråkig service uppfylls (Invånares möjlighet att använda tjänster över områdesgränser skulle också vara skäl att trygga bredare).

- Tvåspråkighet ska beaktas i finansieringen av de självstyrande områdena.

- De självstyrande områdena ska ha en tydlig plan för hur de svenskspråkiga tjänsterna förverkligas och hur detta följs upp. Denna skyldighet ska skrivas in i förvaltningsstadgan och inkluderas i det självstyrande områdets strategi och språkprogram. Fullmäktige bör årligen konstatera i sin verksamhetsplan och -berättelse hur den svenskspråkiga servicen

förverkligas. Området bör ha en ledande tjänsteman som ansvarar för den svenskspråkiga servicen i ledningsgruppen.

-De självstyrande områdena ska förpliktas att göra samarbete i likhet med de nuvarande samkommunerna vilket tryggar tillgången till svensk service för särskilda grupper.

14. Millaisia vaikutuksia arvioitte erilliskokouksella olevan osana hallituksen linjaamaa valtakunnallista kokonaisratkaisua?

Palveluiden järjestäminen ja tuottaminen mahdollisimman optimaalisesti on mahdollista toteuttaa toimivammalla tavalla pienemmällä alueella.

Möjlighet att uppnå det mest optimala resultat gällande ordnande och producerande av tjänster, möjliggörs på ett mera funktionellt sätt inom ett mindre område.

15. Ehdotuksia itsehallinnollisten alueiden nimiksi?

Nimen tulee toimia sekä suomeksi että ruotsiksi.

Namnet ska fungera på både finska och svenska.

16. Muut vapaamuotoiset huomiot loppuraportista

Sosiaali- ja terveyspalveluiden toiminnallinen ja täydellinen integraatio perustasolla ja erikoistasolla voidaan mahdollistaa, jos ne ovat organisatorisesti koordinoituja.

Rahoitusmalli olisi määriteltävä kiireellisesti. Keskeistä on, miten ja millaisella mallilla palvelu jatkossa rahoitetaan ja miten se vaikuttaa kunnan muuhun toimintaan. Sote-uudistusta koskevan Uudenmaan erilliskokouksen suunnittelun rinnalla tulee valmistella rahoitusratkaisuja hyvässä yhteistyössä kuntien kanssa.

Vaikka tässä raportissa otetaan kantaa vain Uudenmaan erilliskokoukseen, eikä raportti pureudu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, on erittäin tärkeää, mikä siirtyy itsehallintoalueelle ja mikä jää kuntiin. Tämä koskee erityisesti työllisyyspalveluja, maahanmuuttajatoimintaa ja oppilashuoltoa (koulupsykologi, -kuraattorit), joista tulisi käydä keskustelua ja tehdä päätöksiä.

Ehdotuksen B mukainen hallintomalli: itsehallintoaluemalli.

Vaikka Raaseporin kaupunki pitää Uudenmaan viiden alueen erilliskokousta hyvänä ratkaisuna, on ensiarvoisen tärkeää, että alueella (C10) nähdään yksittäisten kuntien erityispiirteet ja tarpeet. C10-

alue on jakautunut laajalle alueelle ja se muodostaa noin kolmasosan Uudestamaasta. Muun muassa joukkoliikenteen saatavuus vaihtelee suuresti C10-alueella. Myös kielelliset erityispiirteet on otettava huomioon. Erilaisten erityispiirteiden tyydyttämiseksi on tärkeää, että Raasepori lähikuntineen voi toimia keskeisenä hallinnollisena ja organisatorisena alueena ja kehitettynä sote-keskuksena.

Perustuslakivaliokunnan aiempia uudistuksia koskevien lausuntojen (PeVL 67/2014 ja PeVL 75/2014 vp) mukaan uudistuksen ei tulisi johtaa kuntien veroprosenttien erojen merkittävään kasvuun nykyisestä. Aukkaiden yhdenvertaisen kohtelun vuoksi valtionverotus ei saa myöskään vaihdella henkilön asuinpaikan mukaan. Valtionosuuskriteerejä tulee tarkistaa siten, että myös mahdollisen sote-uudistuksen jälkeen jäljelle jäävien tehtävien yhdenvertaisuus kunnissa varmistetaan.

En funktionell och fullständig integration av social- och hälsovårdstjänster på basnivå och specialiserad nivå kan möjliggöras om dessa är organisatoriskt samordnade.

Finansieringsmodellen bör i skyndsam ordning fastställas. En viktig sak är hur och med vilken modell servicen i fortsättningen finansieras och hur det påverkar den övriga kommunala verksamheten. Jämsides med planerande av särlösningen för Nyland angående social- och hälsovårdsreformen bör man i gott samarbete med kommunerna bereda finansieringslösningar.

Trots att det i denna rapport endast tas ställning till en särlösning i Nyland och inte desto mera går in i vilken service det gäller inom social- och hälsovård, är det av stor vikt vad som övergår till det självstyrande området och vad som blir kvar i kommunerna. Detta gäller speciellt sysselsättningstjänster, invandrarverksamhet, elevvård (skolpsykolog, -kuratorer) och angående dessa bör en diskussion föras och beslut fattas.

Förvaltningsmodell enligt förslag B; en modell med självstyrande områden.

Trots att Raseborgs stad anser att en särlösning för Nyland med fem områden är en bra lösning är det av största vikt att inom området (C10) ser de enskilda kommunernas särdrag och behov. C10-området utgör ca 1/3 del av hela Nyland inom ett vidsträckt område. Tillgången till bl.a. kollektivtrafik varierar stort inom C10-området. Även de språkliga särdragen bör beaktas. För att tillgodose de olika särdragen är det viktigt att Raseborg med närliggande kommuner kan fungera som ett centralt administrativt och organisatoriskt område och utvecklad SOTE-central.

Enligt grundlagsutskottets utlåtanden till de tidigare reformerna (GrUU 67/2014 och GrUU 75/2014 rd) bör reformen inte leda till att skillnaderna i kommunernas skattesatser ökar väsentligt jämfört med nuläget. För att invånarna ska behandlas lika får statsbeskattningen inte heller variera beroende på var en person är bosatt. Kriterierna för statsandelarna bör ses över så det även efter en eventuell social- och hälsovårdsreform garanterar en jämlikhet i kommunerna för de uppgifter som blir kvar.

Björklöf Carita
Raseborgs stad